

รากเหง้า เพื่อหนังตะลุง

● อสนกา จันราช
กรุงเทพธุรกิจ

หนังตะลุง ศิลปะที่ถือว่าเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์สำคัญของภาคใต้ เมื่อพูดถึงรากฐานของศิลปะก็อาจจะมองว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อไป หรือจะดูเป็นหลักการและทำให้เราไม่อยากจะสนใจมันไปเลยจริงๆ

...หรือเปล่า?

วาทิ ทรัพย์สิน ทายาทศิลปินแห่งชาตินายหนังตะลุง สุชาติ ทรัพย์สิน ศิลปินแห่งชาติจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจุบันเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ภาควิชาวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ ได้เล่าเรื่องราวและแรงบันดาลใจในการสร้างพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุงกับการสร้างรูปแบบหนังตะลุงในแต่ละแบบที่ออกมาอย่างสร้างสรรค์ และเป็นเอกลักษณ์ชัดเจนด้วยความผูกพัน

“ผมถูกพ่อสอนให้แกะหนังตะลุงตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ตอนนี้อายุ 51 ปี ก็ทำมายาวนานพอสมควร”

เพราะการคลุกคลีมาตั้งแต่เด็กจึงถูกปลูกฝังให้รักษาความดั้งเดิมของศิลปะแขนงนี้ไว้ นั่นเป็นเจตนาของพ่อว่า

จะยังคงรักษาความเป็นรากเหง้าของหนังตะลุงไว้ให้คงอยู่ไปสู่รุ่นต่อไปเรื่อยๆ

แล้วความดั้งเดิม หรือรากเหง้าที่ว่านั้นคืออะไร

เดิมทีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงแต่ละครั้งนั้นจะเป็นเครื่องดนตรีที่เรียบง่าย ชาวบ้านในท้องถิ่นประดิษฐ์ขึ้นเองได้ นั่นคือ กลอง, เป็, โหม่ง, ฉิ่ง และกรับ การแสดงในแต่ละครั้งจะไม่มีกรอตัดทอน เผยแพร่ เล่นสดทุกครั้ง อย่างเมื่อก่อนเมื่อจ้างไปแล้วจะเล่นจนฟ้าสว่าง (ประมาณ 8 ชั่วโมง) ปัจจุบันเล่นเรื่องหนึ่งใช้เวลา 45 นาที ถ้าเทียบกับบางคณะที่ทุกวันนี้

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 200,000

Section: จุดประกาย/-

วันที่: อังคาร 5 มิถุนายน 2561

ปีที่: 31

ฉบับที่: 10848

Col.Inch: 152.88 Ad Value: 366,912

หัวข้อข่าว: รากเหง้าเพื่อหนังตะลุง

หน้า: 3(บน)

PRValue (x3): 1,100,736

ศิลปิน: สีส

นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงมากขึ้น จำพวก กลองชุด กีตาร์ ไวโอลิน ออร์แกน และมักจะเริ่มอัดวิดีโอการแสดงลงโซเชียลมากขึ้น

อ.วาทีบอกว่า การมีโซเชียลในการประชาสัมพันธ์มันมีข้อดีและข้อเสีย

แน่นอนว่า ข้อดีนั้นสามารถช่วยให้เข้าถึงผู้คนได้รวดเร็ว และเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในเวลาอันสั้น ยิ่งไปกว่านั้น หนังตะลุงไม่เหมือนกับเพลง เพลงจะผ่านไป 10 ปี กลับมาฟังอีก หรือแสดงอีกก็ยังคงกินใจ และอินกับมันเสมอ แต่กับหนังตะลุง นี่กลับเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และกลายเป็นจุดอ่อน

“ถ้าคนได้ชมผ่านเฟซบุ๊กแล้ว

มุกตลกที่ใช้ ณ เวลานั้นไม่สามารถนำกลับมาดูได้ซ้ำอีก เพราะคนดูจะเบื่ออาจจะส่งผลให้รู้สึกที่ไม่ตื่นเต้นและไม่หลากหลาย”

นั่นจึงเป็นเหตุผลว่า ทำไมตัวเขาเองจึงมีความสุขกับการที่จะแสดงสดทุกกรอบ

“บางวันพยาบาลมาดู ผมก็ให้นางเอกเป็นนางพยาบาล บางวันเป็น

คุณครู ตัวเอกของเรื่องก็เป็นคุณครู หรือบางวันเด็กอนุบาลมาดูความสนใจของเขาก็จะมาให้เราอย่างมากแค่ 10 นาที แต่แค่ 10 นาทีถ้าเราทำให้เขาสนใจได้ผมว่ามันก็ประสบความสำเร็จแล้วนะ”

แม้ว่าจะเหนื่อยแต่ถ้าทำให้คนมาชมการแสดงที่ตนได้ทำขึ้นใหม่ตามเหตุการณ์ในแต่ละวันมีความสุขได้ก็เพียงพอแล้ว

ต้นกำเนิดลวดลายต่างๆ ของรูปหนังมาจากที่ไหน คำตอบคือประเทศอินเดีย

“หลักฐานที่ยืนยันว่ามาจากประเทศอินเดียเพราะว่า 1.หนังตะลุงมีการออกรูปพระฤๅษี ซึ่งพระฤๅษีนี้เป็นนักบวชที่มาจากอินเดียอยู่แล้ว 2.หนังตะลุงเชิดตัวที่สองเป็นพระอิศวรในการแสดง พระอิศวรก็คือเทพในศาสนาฮินดู 3.หนัง

รหัสข่าว: C-180605011083

หน้า: 2/3

กลุ่มประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

เลขที่ ๑๔ ถนนเทียนร่วมมิตร เขต/แขวงห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทร. ๐๒ ๒๔๓๐๐๒๘ ต่อ ๑๒๐๘-๐๕ โทรสาร. ๐๒ ๒๔๘๔๔๔๔๕ Website: www.culture.go.th Email: pr_dcp@hotmail.com

ตะลุงช่วงต้นๆ จะเล่นเรื่องราวเกียรติ ทั้งสามเหตุผลนี้จึงเชื่อว่าหนังตะลุงมาจาก ประเทศอินเดีย”

ส่วนรูปแบบหนังตะลุงที่ถูกสร้างขึ้น ในปัจจุบันนั้นขึ้นอยู่กับเรื่องที่ใช้แสดง โดยหนังตะลุงมีวรรณกรรมอยู่ 3 กลุ่ม วรรณกรรมที่ 1 คือวรรณกรรมรามเกียรติ์ วรรณกรรมที่ 2 คือวรรณกรรมจักรๆ วงศ์ๆ หรือวรรณคดีไทย 3.เรื่องที่ตั้งขึ้น มาใหม่ นั่นจึงเป็นที่มาของรูปแบบหนัง ตะลุงที่ใช้แสดงกันในทุกวันนี้

สำหรับการสะสมรูปหนังตะลุงมา เก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุงของ อ.วาทินั้นได้รวบรวมหนังตะลุงนี้จาก ประเทศเพื่อนบ้าน จนถึงในประเทศไทย

“เพราะเราได้ทำบ้านเป็น พิพิธภัณฑ์แหล่งเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการ ที่เราได้ทำบ้านเป็นพิพิธภัณฑ์แหล่งเรียนรู้ นี้ ถ้ามีหนังตะลุงในภาคใดอย่างเดียว แต่ต้องรู้ความรู้เราทราบหนังตะลุงมีใน ประเทศเพื่อนบ้านด้วย”

ความแตกต่างของรูปหนังตะลุง แต่ละที่มีทั้งความแตกต่างทางด้านของ ศิลปะ ลวดลาย และขนาด รวมไปถึง เทคนิคการเชิดของนายหนังตะลุงแต่ละ ประเทศ

“ถ้าจะแบ่งให้เห็นง่ายๆ คือหนัง ตะลุงจากเอเชียส่วนใหญ่แล้วจะมีไม้ดับ สลับเชิด แต่ถ้าหนังตะลุงจากยุโรป

ก็จะใช้วิธีการแกว่ง เจาะรูตรงกลาง แล้ว เอาไม้เสียบไปตรงที่รูปหนังแล้วแกว่ง แต่ ของเราจะใช้วิธีการเชิดที่ชัดเจนมากครับ ส่วนลวดลายก็ขึ้นอยู่กับศิลปะของภูมิภาค ของแต่ละประเทศ ของเราเป็นลายไทย แต่ของเขาเป็นลายธรรมชาติ ใบไม้”

อ.วาทินตอบ

เขายังแนะนำอีกว่า สิ่งหนึ่งที่สำคัญ กับศิลปะแขนงนี้คือ “ลีลาในการเชิด” เพื่อให้เห็นแสงเงาที่แตกต่าง ให้ความ สุนทรีย์ของอารมณ์ในการเชิดรูปหนัง และ การที่นายหนังสามารถเจรจารูปหนัง ถ่ายทอดความเป็นผู้หญิง ผู้ชาย อารมณ์ ของตัวละคร นั่นคือเสน่ห์

แต่นอกจากลีลา และการถ่ายทอด อารมณ์ได้แล้ว การที่หนังตะลุงยังคง อยู่ได้ในปัจจุบันนั้นก็คือ การนำเอา เหตุการณ์ทางสังคม เรื่องเหตุการณ์ บ้านเมืองมาล้อ มาพูดคุยกัน ทำให้ หนังตะลุงมันน่าสนใจ

“หนังตะลุงสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ สามารถที่จะชี้ให้เห็นคนทำแบบไหนก็ได้ หนังตะลุงสามารถถนงรงค์ต่างๆ ได้ กล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์เจ้านาย”

ตัวละครตลกเอกที่สำคัญทำนองว่า หนังตะลุงเรื่องใดก็ขาดไม่ได้ก็คือ “อ้ายเท่ง กับ อ้ายหนูน้อย” ถือเป็น ดาวตลกของหนังตะลุงเลยก็ว่าได้

แต่เมื่อเวลาผ่านไป เมื่อเทียบกับการ ฉายภาพยนตร์แล้วการจ้างหนังตะลุงมา แสดงในแต่ละครั้ง เจ้าภาพต้องจัดทำ โรงหนังเตรียมไว้ให้ เพราะหนังตะลุงต้อง ใช้แรงงานคน (และฝีมือ) มากกว่าการ ฉายภาพยนตร์ค่าจ้างต่อคืนจึงแพงกว่า ยุคที่การฉายภาพยนตร์เฟื่องฟู หนังตะลุง และการแสดงท้องถิ่นอื่นๆ อย่าง มโนราห์ ก็ซบเซาลง ยิ่งเมื่อเข้าสู่ยุคที่ทุกบ้าน มีโทรทัศน์ละครโทรทัศน์ที่เป็นความ บันเทิงราคาถูก และสะดวกสบายที่ดึงดูด ความสนใจของคนไปจากศิลปะพื้นบ้าน ไปมากจนน่าเสียดาย จนกลายเป็นความ ทำทนาย และคำถามที่ว่า หากวันพรุ่งนี้ หนังตะลุงจะมีให้เห็นแค่ในตู้โชว์ตามงาน นิทรรศการเชิงวัฒนธรรม แทนที่จะไป โหลดเล่นอยู่หลังม่าน จะเกิดอะไรขึ้น หากถามไปยังคนที่คลุกคลีอยู่ใน

วงการหนังตะลุงอย่างเขา อ.วาทินมองว่า คนอาจจะมองว่า การสืบทอดศิลปะ วัฒนธรรมแขนงใดก็ตามหากเราพร้อมที่ จะเผยแพร่ มีคนพร้อมเรียนรู้ และรักๆ ที่จะให้มันคงอยู่ต่อไป ก็จะมีคนสืบทอด ต่อแน่นอน

“เหตุผลหนึ่งที่สร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้น มาเพราะใช้ในการจัดแสดงรูปหนังตะลุง จากหลายๆ แหล่งด้วย และอีกอย่างคือ เปิดสอนให้ฟรีสำหรับคนที่สนใจทำงาน หัตถศิลป์ (การแกะสลักรูปหนังตะลุง) หรือจะเป็นส่วนของนายหนังตะลุงก็สอน ฟรีเช่นกัน”

ตัวเขาเองจะถ่ายทอดวิชาต่างๆ ตาม เจตนาของบิดา ไปสู่คนที่เห็นคุณค่า ของมัน พร้อมส่งต่อความเป็นรากฐาน ของสิ่งที่มีค่าออกไปให้คนรับรู้ และเข้าใจ ถึงศิลปะที่งดงามเช่นนี้เสมอ

เมื่อเส้นแสงและเส้นสายยังไม่จาง จากจอ เราก็ยังจะเห็นเรื่องราวของหนัง ตะลุงโลดแล่นอยู่หลังม่านไฟเสมอ